

O93, f. 10vb; V630, f. 30ra; N442, f. 29vb; I83, f. 61rb; VD38, f. 55rb; SG670, p. 99a; P9629, f. 5v; Bcan4, f. 55v; E97, f. 31va; P102; BIII13, f. 51va; S105, f. 39v

^aCUIUS^b SUPRA, UT VITENTUR DETRACTIONES^c
ET INIUSTAE^d PULSIONES.

Bcan4: XVI

P102; BIII13: XVI Quid^e gratia dei conferat Item de odio et dilectione

[H. 16] Alexander^f episcopus omnibus <V630, f. 30rb>
divino sacerdotio fungentibus pax et misericordia
multiplicetur et sapientia atque bona voluntas in
omnibus augeatur^g et fructificetur^h in domino.
Gratia dei sumus, fratres carissimi, id, quod sumus.
Idcirco nobis praevidendumⁱ est et oppido^j
decertandum^k, ne in ea vacui inveniamur, sed eadem
nobis cooperante gratia fructum^l domino plurimum
reportemus^m. Quod aliter fieri non potest, nisi
sapientiamⁿ scrutando eiusque praecepta lectionibus et
hymnis meditando atque eo <VD38, f. 55va>
adminiculante^o ^p implendo, orando, vigilando et
voluntatem eius, in quantum ipse largitus <SG670, p.
99b> fuerit, perficere <E97, f. 31vb> studeamus. Nec
eamdem^q neglegendam gratiam nobis dominus dedit,

5 *a* In P9629 sind einige Passagen des Briefes wegen Beschädigung der Handschrift nicht lesbar; diese sind im Text durch [...] gekennzeichnet | *b* Überschrift] ITEM EPISTOLA SANCTI ALEXANDRI PPAE AUCTORITATE PROPHETICA DETRACTIONES ET OBLOQUIA PROHIBENS SG670; Tertia epistola alexandri pape P102; BIII13; Überschrift am Rande Incipit decretalis episcopi et papae alexandri ad universos divino sacerdotio fungentes episcopos ne in gratia dei vacui inveniantur et quod detrudere summa sit iniquitas et quod sapiens non sit qui nocet | *c* DETRACTATIONES P9629 **6** *d* INIUSTE *korr. aus* IUSTE N442; VD38 **8** *e* Qui P102 **10** *f* lexander S105 **13** *g* augeatur et *korr. aus* augeatur P102 | *h* fructificet V630 **15** *i* praeveniendum VD38; P102; BIII13; providendum SG670 | *j* interlinear valde VD38 **16** *k* am Rande pugnandum VD38 **17** *l* fructum] fructum in SG670; S105 **18** *m* reportemus *korr. aus* portemus O93 **19** *n* sapientia O93; N442 **21** *o* am Rande auxiliante VD38 | *p* amminiculante *korr. aus* ammiculante VD38 **24** *q* eadem O93; N442

3. Alexander-Brief, 10–13 Alexander... domino] sec. I Petr. I. 2. **14 14** Gratia... sumus²] I Cor. XV. 10. **23–25** Nec... tribuit] I Timoth. IV. 14.

3. Alexander-Brief, 14–37 Gratia... iniquitate] *Coll. Ans. ded. VIII, 30.*

25 sed fideliter^r exercendam tribuit. Dilectio^s enim^t sine
 simulatione in nobis^u esse et apparere^v debet, quia
 omnis, qui odit fratrem suum, homici<I83, f.
 61va>da^w est. Qui vero diligit eum, in deo^x manet^v et
 deus in eo, unde et^z apostolus ait: Nolite iudicare,
 30 fratres, in invicem, sed hoc iudicate magis, ne ponatis
 offencilum^a fratribus vel scandalum. Et dominus
 inquit: <N442, f. 30ra> Quod tibi non vis fieri, alteri
 ne^b facias. Et alibi: In hoc cognoscent omnes, quia
 mei^c estis^d discipuli, si dilectionem habueritis ad
 35 invicem. Et Salomon^e ait: Sacrificium <BII13, f.
 51vb> salutare est attendere^f mandatis et discedere^g ab
 omni iniquitate.

Bcan4: XVII

P102; BIII3: XVII Ut vitentur detractiones et iniuste pulsationes
 40 [H. 17] Summa^h enim iniquitas est fratresⁱ detrahere et
 accusare. Unde scriptum est: Omnis, qui detrahit
 fratrem^j suum, homicida est. Et omnis homicida non
 habet partem^k aut hereditatem in regno dei. Et alibi:
 Cavete vos, fratres carissimi, ne partici<SG670, p.
 100>pes^l <S105, f. 40r> efficiamini, quod absit, malis
 45 eorum. Et non solum vos cavete a talibus, sed^m etⁿ
 alios cavere^o ab eis et avertere docete. De his enim

25 r fideliter exercendam *korr. aus* fideliter P9629 | s Dilectio
korr. aus Delectio P9629 | t enim *fehlt* VD38; P102; BIII3 **26** u
 vobis V630; *korr. aus* nobis in nobis I83 | v apparere VD38 **28** w
 homicida *korr. aus* homida P9629 | x deo *korr. aus* domino
 S105 | y mamet I83 **29** z et *fehlt* SG670; S105 **31** a *am Rande*
 lesionem VD38 **33** b non *Bcan4*; S105 **34** c me VD38 | d esti
 I83 **35** e salamon *korr. aus* samon P9629 **36** f *am Rande*
 implere mandata VD38 | g discedere *korr. aus* discere N442 **40** h
am Rande drei Punkte N442; am Rande magna VD38 | i fratribus
 SG670; S105 **42** j fratrem suum] fratri I83; *Bcan4*; *fratri suo*
 SG670; S105 **43** k parte P9629 **45** l particeps O93 **46** m sed et
korr. aus sed O93 | n et] et ad VD38 **47** o cavete BIII3

25–26 Dilectio... simulatione] Rom. XII. 9. **26–28** quia... est] I Ioann.
 III. 15. **32–33** Quod... facias] Tob. IV. 16. **33–35** In... invicem] Ioann.
 XIII. 35. **35–37** Sacrificium... iniquitate] sec. Ecclesiastic. XXXV. 5.
41–42 Omnis... est] Ben. I. 40. (I Ioann. III. 15). Cf. Clem. 40, Anacl. 14.
42–43 non... dei] Ephes. V. 5.

40–43 Summa... dei] **Anselm v. Lucca XI,37; Gratian C. VI, q. 1, c. 16**
(Rubrik: De eodem. Item Alexander; enim fehlt; aut hereditatem fehlt).
40–47 Summa... docete] **Coll. Ans. ded. X,34.**

dominus^p ait per prophetam Micheam: Vae, qui
 cogitatis^q inutile et operamini malum^r. Ecce ego cogito
 super familiam^s istam <VD38, f. 55vb> malum in^t 50
 cubilibus vestris. In luce matutina faciunt illud,
 quoniam contra deum est ma<I83, f. 61va>nus eorum.
 Et concupierunt agros et violenter tulerunt et domos
 rapuerunt et calumniabantur^u virum et domum eius,
 virum et hereditatem eius. Idcirco haec dicit dominus: 55
 Ecce ego cogito^v super familiam istam malum, unde
 non auferetis colla vestra et non ambulabitis superbi,
 quoniam tempus pessimum est. In die illa sumetur
 super vos parabola, et cantabitur canticum^w cum^x
 suavitate dicentium: Depopulatione^y z vastati sumus, 60
 pars^a populi mei commutata est. Quomodo recedet a
 me, cum revertatur, qui regiones vestras^b dividat?
 <SG670, p. 100b> Propter <BIII13, f. 52ra> hoc non
 erit tibi mittens funiculum sortis in^c coetu domini. Ne
 loquamini loquentes: Non stillabit^d super istos^e, non 65
 compraehendet^f confu<V630, f. 30va>sio. Dicit domus^g
 Iacob: Numquid adbreuiatus est spiritus domini, aut
 tales sunt cogitationes^h eius? Nonne verba meaⁱ bona
 sunt cum eo, qui recte graditur? Et econtrario populus
 <E97, f. 32ra> meus in adversarium consurrexit, 70

48 p dominus ait] ait dominus E97 **49** q cogitatis *korr. aus*
 cogitastis V630; cogitastis P9629; E97 | r malum. Ecce ego cogito
 super familiam istam malum in cubilibus vestris] malum in cubilibus
 vestris. Ecce ego cogito super familiam istam malum VD38 **50** s
 familiam *korr. aus filiam BIII13* | t in cubilibus vestris *fehlt P102;*
 BIII13 **54** u calumpniabantur *korr. aus calumpniantur P102* **56** v
 adducam VD38; P102; BIII13 **59** w canticum cum *korr. aus*
 canticum SG670 | x cum *fehlt S105* **60** y *am Rande*
 Depraedatione VD38 | z Depopulatione *korr. aus* Depulatione VD38
61 a pras P9629 **62** b nostras O93; V630; I83; P9629; E97;
 vestras *fehlt VD38; P102; BIII13* **64** c *am Rande* in congregatione
 VD38 **65** d fallabit SG670 | e iustos *korr. aus* istos P9629; iustos
 I83; VD38; Bcan4; P102; BIII13; nos SG670; S105 **66** f
 compraehendet] comprehendet nos SG670; S105 | g dominus I83;
 VD38; Bcan4; P102; BIII13 **68** h cogitationes eius *korr. aus*
 cogitationes BIII13 | i mea bona sunt *korr. aus* mea P102

<Bcan4, f. 56r> desuper tunicam^j ^k pallium sustulistis^l
 eos, qui transiebant simpli<I83, f. 62ra>citer,
 convertistis^m in bellum. Et econtraⁿ de his, qui
 accusantur vel tribulantur, per Naum^o prophetam
 75 confortans^p eos sic loquitur dominus: <P9629, f. 6r>
 [Et confortans in die tribulationis <VD38, f. 56ra> et
 sciens sperantes in^q se. Et in diluvio praeter]eun[te
 consummationem faciat^r loci eius et^s inimicos eius
 persequentur^t tenebrae. Quid^u cogitatis contra
 80 dominum? Consummationem ipse^v faciet. Non
 consur]get duplex [tribulatio, quia sicut spinae se
 invicem <SG670, p. 101a> complectuntur^w, sic
 convivium eorum pariter potantium^x,] consumentur^y
 quasi^z stipula ariditate^a plena. Ex^b te [exibit cogitans^c
 85 contra deum^d <O93, f. 11ra> maliciam mente^e
 pertractans^f praev]aricationem. Haec dicit dominus:
 <N442, f. 30rb> Si^g perfecti^h fuerint et ita plures, sic
 quoque [attendenturⁱ et pertransibit]. Afflixi te et non]
 affligam te^k ultra.

90

Bcan4: XVIII

P102; *BIII3*: XVIII^l Quod facile sit hominem verbo fallere Item
 de malo et pravo ingenio et de cruciatu

71 j tunicam *O93*; *N442*; *VD38*; *BIII3* | k tunicam] tunicam et
SG670 | l sustulistis] sustulistis et *korr. aus* sustulistis *V630*;
 sustulistis et *SG670*; *S105*; substulistis *korr. aus* subtulistis
Bcan4 **73** m convertisti *I83*; convertitis *VD38*; *convertistis*
korr. aus *convertitis* *P102*; *BIII3*; *convertistis* *korr. aus*
convertisti *S105* | n contra *SG670*; *S105* **74** o naum prophetam
korr. aus naum *P102* **75** p confortans eos sic loquitur dominus]
 loquitur sic dominus confortans eos *SG670*; sic loquitur dominus
 confortans eos *S105* **77** q in *fehlt* *SG670*; *S105* **78** r faciet *I83*;
SG670; *Bcan4*; *E97*; *P102*; *BIII3*; *S105* | s et] et in *VD38* **79** t
 persequentur] perse t quentur *SG670* | u Quid *korr. aus* Qui *E97*
80 v ipse] ipse non *korr. aus* ipse *SG670* **82** w complectuntur
korr. aus completuntur *P102* **83** x am *Rande* bibentium *VD38*
 y consumentur *korr. aus* consumetur *O93*; consumetur *I83*;
SG670; *Bcan4*; *S105* **84** z quasi *korr. aus* qua *S105* | a am
Rande siccitate *VD38* | b Ex te] Ecce *N442* | c cogitans *korr.*
aus cogitans cogitans *SG670* **85** d dominum *SG670*; *S105* | e
 mente *korr. aus* mentem *I83* **86** f contractans *P102* **87** g Sine
korr. aus Si *P9629* | h reperti *I83*; *SG670*; *Bcan4*; *S105* **88** i
 attendentur *V630* | j pertransibunt *VD38*; *E97*; *P102*; *BIII3*;
interlinear un *SG670* **89** k tē *S105* **91** l VIII *BIII3*

[H. 18] Facile est, fratres, verbo fallere^m hominem,
 <BII13, f. 52rb> sed non deum. Sapiensⁿ non est, qui
 [nocet, nec vir linguosus^o] in malum^p si^q dirigit^r in 95
 terra^s. Nihil vero mali vult, qui fidelis est. Malo enim
 et pravo ingenio fides aliena est. Ait autem <I83, f.
 62rb> apostolus de infidelium ignorantia: Si enim
 cognovissent, numquam dominum gloriae
 crucifixissent^t. Crucifigunt^u enim dominum, qui eum in 100
 sacerdotibus suis persequuntur, quia crux a cruciatu
 dicitur. <S105, f. 40v> Magnum vero cruciatum
 sustinet, qui vim^v patitur, sed tamen beati, qui
 persecutionem patiuntur <SG670, p. 101b> propter
 iustitiam. <VD38, f. 56rb> Ecce ait Iudas apostolus: 105
 Veniet dominus in milibus^w x suis facere iudicium et
 perdere omnes impios et arguere omnem carnem de
 omnibus operibus^y impietatis^z eorum. Haec, fratres,
 valde timenda sunt et perpendenda^a, ne veniens
 unusquisque ad iudicium poenam cum impiis recipiat, 110
 sed cum iustis gloriam. Quod^b pius dominus praestare
 dignetur, qui vivit et regnat per saecula cuncta^c.
 Data Kal. Maii Heliano et Vetere vv. cc^d. consse^e.

93 m am Rande decipere VD38 **94** n am Rande N I83; SG670
95 o linguosus korr. aus lingosus N442; lingosus Bcan4 | p malum
 si korr. aus malum O93 | q se V630; P9629; VD38; SG670; P102;
 BII13; S105; si fehlt E97 | r dirigitur E97 **96** s terram Bcan4
100 t crucifixissent korr. aus crucifixisset P102 | u am Rande
 Nota I83 **103** v vim patitur] compatitur V630; P9629 **106** w am
 Rande subauditur sanctis VD38 | x nubibus korr. aus libus
 P9629; nubibus SG670; S105 **108** y operibus impietatis]
 impietatibus V630 | z impietatis fehlt SG670 **109** a am Rande
 consideranda VD38 **111** b Quid VD38 **112** c cuncta] cuncta
 amen BII13 **113** d claris SG670 | e CONSS.] CONSS. DATA
 KL. MAI. ELIANO ET VETERE VV. CC. CONSS. BII13

93–94 Facile... deum] Xysti Pyth. s. 176. Cf. Zeph. 9, Ant. 8, Corn. 6,
 Melc. 5. **94–95** Sapiens... nocet] Xysti Pyth. s. 292. Cf. Corn. 6, Luc. 6,
 Melc. 5. **95–96** nec... terra] Ps. CXXXIX. 12. **96 96** Nihil... est] Xysti
 Pyth. s. 203. Cf. Calist. 3, Pont. 6, Corn. 6, Melc. 5. **96–97** Malo... est]
 Xysti Pyth. s. 160. **97–100** Ait... crucifixissent] c. 13. conc. II. Hisp. Cf.
 Fel. I. pp. 15. **103–105** beati... iustitiam] Matth. V. 10.
106–108 Veniet... eorum] Iud. 15. **111–112** Quod... cuncta] phrasis
 Augustini, cf. serm. 75. verb. evang. Matth. 22. no. 74. i. f. (5. app. p.
 136). **113 113** Data... consse] Nota cons. desumt. ex c. 1. vit. Alex. in
 libr. pontif.

93–111 Facile... gloriam] Coll. Ans. ded. X,35.
100–103 Crucifigunt... patitur] Gratian C. III, q. 1 c. 5 (vgl. 2.
 Alexander-Brief 12-77).

EXPLICIUNT^f DECRETA ALEXANDRI PAPAE^g.

- 115 O93, f. 11ra; N442, f. 30rb; V630, f. 30va; I83, f. 62rb, VD38, f. 56rb; SG670, p. 101b; P9629, f. 6r; Bcan4, f. 56r; E97, f. 32ra; P102; BII13, f. 52rb; S105, f. 40v

114 f EXPLICIUNT DECRETA ALEXANDRI PAPAE *fehlt N442; SG670; P102; S105* | g PAPAE *fehlt V630*